

WYMAGANIA EDUKACYJNE

HISTORIA I TERAŹNIEJSZOŚĆ

KLASA I i II

Lekcja	Temat	Wymagania ¹ . Uczeń:
1	Człowiek i grupy społeczne	• zna i rozumie pojęcie <i>animal sociale</i>; • wyjaśnia, dlaczego człowieka rozumie się w tradycji jako „istotę społeczną”; • charakteryzuje różnorodne role społeczne, które odgrywa człowiek, oraz znaczenie życia społecznego jego dla rozwoju i spełnienia; • wyjaśnia, w jaki sposób rozwijana w nowożytności koncepcja umowy społecznej różni się od tradycyjnego pojmowania naturalności więzi społecznych; • definiuje klasyczne określenie dobra wspólnego (<i>bonum commune</i>); • dostrzega realizację <i>bonum commune</i> we współczesnych doktrynach politycznych; • wymienia podstawowe sposoby realizacji społecznego bytu człowieka: rodzinę, naród, państwo i związki państw oraz dostrzega podobieństwa i różnice między nimi; • wyróżnia wspólnoty i grupy tworzące się na podstawie podobieństwa pochodzenia, kultury, sposobu życia, interesów i sytuacji ekonomicznej, w tym zarówno narody, jak i inne grupy społeczne znajdujące się wewnątrz podstawowych społeczności ludzkich (np. klasy i warstwy społeczne, grupy zawodowe, wyznaniowe, narodowościowe); • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>grupa społeczna, zbiorowość, więź społeczna, rola społeczna, rodzina, socjalizacja, umowa społeczna, dobro wspólne (bonum commune), liberalizm</i>; • wie, kim byli Arystoteles i Platon, oraz omawia ich dokonania; • zna głównych twórców nowożytnych teorii umowy społecznej: John Locke, Thomas Hobbes, Jean-Jacques Rousseau
2	Obywatele	• charakteryzuje państwo jako zorganizowane społeczeństwo (<i>res publica</i>); • wyjaśnia, jakie są podstawowe zadania państwa wobec jego obywateli oraz obowiązki obywateli względem ich państwa; • omawia sposoby nabycia obywatelstwa, ze zwróceniem szczególnej uwagi na uregulowania obowiązujące w polskim prawodawstwie; • omawia obowiązki obywatela RP zapisane w <i>Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r.</i>; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>obywatel, obywatelstwo, wspólnota, republika (res publica), prawa i obowiązki obywatelskie, prawa polityczne</i>;

¹ Wymagania uwzględniają wiedzę i umiejętności wyniesione przez ucznia ze szkoły podstawowej oraz wynikające z treści poszczególnych tematów (lekcji) podręcznika: I. Modzelewska-Rysak, L. Rysak, K. Wilczyński, A. Cisek, *Historia i terażniejszość. Podręcznik. Liceum i technikum. Część 1*, WSiP, Warszawa 2022.

3	Naród	• wyjaśnia proces tworzenia się narodu oraz różnorodność kontekstów znaczeniowych tego pojęcia; • wyjaśnia, na czym polega patriotyzm oraz czym różni się od szowinizmu i kosmopolityzmu; • wskazuje przykłady postaw patriotycznych we współczesnym świecie; • omawia koncepcje powstania narodu: etniczno-kulturową i polityczną; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>migracja, emigracja, imigracja, tutejszy, naród, tożsamość narodowa, patriotyzm, nacjonalizm, szowinizm, ksenofobia, kosmopolityzm, internacjonalizm</i>
4	Państwo	• wymienia i charakteryzuje podstawowe atrybuty państwa; • przedstawia zarówno klasyczną typologię ustrojów politycznych (monarchia, arystokracja, demokracja oraz tyrania, oligarchia i ochlokracja), jak i współczesną demokrację ze względu na stosunek do dobra wspólnego i na sposób rządu; • wyjaśnia, na czym polega demokracja w wersji klasycznej (jako sposób wyznaczania rządzących); • omawia dążenie do utworzenia państwa narodowego na przykładzie Włoch i Niemiec; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>państwo, władza państwowa, organy państwa, suwerenność, terytorium państwa, demokracja, oligarchia, arystokracja, monarchia, tyrania, ochlokracja, państwo narodowe</i>; • zna postać Georga Jellinka (twórcy trójelementowej teorii państwa)
5	Powstanie II Rzeczypospolitej	• omawia dążenie Polaków w okresie zaborów do odzyskania własnej państwowości i utworzenia państwa narodowego; • wyjaśnia znaczenie procesów kształtowania się granic państwowych i konstytuowania się państwa na przykładzie II Rzeczypospolitej; • rozumie znaczenie związków międzypokoleniowych (w rodzinie, w grupach społecznych) dla kultywowania idei niepodległej Rzeczypospolitej w czasie zaborów; • wyjaśnia, na czym polega demokracja w wersji liberalnej (jako polityczny wyraz suwerenności ludu); • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>insurekcja, praca organiczna, międzynarodowe uznanie państwa, Sejm Ustawodawczy, konstytucja, wychowanie propaństwowe, sztafeta pokoleń, zasada suwerenności narodu (ludu), inkorporacja, federacja</i>; • potrafi nazwać i opisać związki państw w nowożytnej Europie oraz omówić je na przykładach;
6	Od I do II wojny światowej	• wyjaśnia, dlaczego po Wielkiej Wojnie twórcy nowego ładu światowego dążyli do tworzenia państw narodowych; • wyjaśnia, na czym polega racja stanu; • uzasadnia znaczenie utrzymywania pokoju w stosunkach międzynarodowych; • omawia zagrożenia wynikające z izolacji państw na arenie międzynarodowej na przykładzie Republiki Weimarskiej i ZSRS; • prezentuje przyczyny upadku ładu wersalskiego;

		• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>konferencja pokojowa, racja stanu, system wersalski, Liga Narodów, demilitaryzacja, izolacjonizm, układ w Rapallo, pakt reński, remilitaryzacja, wojna domowa w Hiszpanii, Anschluss Austrii, konferencja monachijska, pakt Ribbentrop–Mołotow</i>
7	Dwudziestowieczne totalitaryzmy	• charakteryzuje odmienności ustrojów państw demokratycznych i totalitarnych; • wyjaśnia relację państwo–obywatel w systemach totalitarnych; • opisuje ograniczenia wolności i praw obywatelskich w państwach totalitarnych; • definiuje totalitaryzm, biorąc pod uwagę stosunek tego systemu do dobra wspólnego; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>dyktatura, totalitaryzm, komunizm, tzw. rewolucja październikowa, kolektywizacja rolnictwa, centralne zarządzanie, GUŁAG, łagry, klasa społeczna, faszyzm, marsz na Rzym, Wielkie Włochy, nazizm, Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotników (NSDAP), ustawy norymberskie, obozy koncentracyjne, III Rzesza, wódz (Duce, Führer);</i> • wykorzystuje swoją wiedzę o różnicach między demokracją i totalitaryzmem do analizy różnych zjawisk społecznych i politycznych
POWTÓRZENIE		
Lekcja	Temat	Wymagania. Uczeń:
8	Podstawy nowego porządku Europy i świata po II wojnie światowej	• wyjaśnia znaczenie organizacji celowych (np. organizacje polityczne, związki zawodowe, stowarzyszenia) tworzonych przez ludzi dla realizacji ich wspólnych interesów i zadań; • charakteryzuje konsekwencje polityczne, społeczne, ekonomiczne i kulturowe II wojny światowej dla świata; • z wykorzystaniem wiedzy o relacjach państw i związkach między państwami charakteryzuje cele i zasady działania ONZ; • omawia strukturę ONZ (główne organy i wybrane organizacje wyspecjalizowane), przedstawia mocne i słabe strony jej funkcjonowania; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>koalicja antyhitlerowska, konferencje wielkiej trójki, sowiecka strefa wpływów, Karta atlantycka, Deklaracja Narodów Zjednoczonych, Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ), Karta Narodów Zjednoczonych, Rada Bezpieczeństwa ONZ, organizacje wyspecjalizowane ONZ</i> •
9	Zakończenie II wojny światowej oraz jej społeczne i prawne dziedzictwo	• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>wojna, wypowiedzenie wojny, wojna totalna, pokój (traktat pokojowy), rozejm, zawieszenie broni, kapitulacja (bezwarunkowa kapitulacja), deportacja, czystka etniczna, zbrodnia przeciwko ludzkości, genocide (ludobójstwo), zbrodnie wojenne, zniszczenia wojenne, straty wojenne;</i> • charakteryzuje skutki II wojny światowej dla Polski w wymiarze politycznym, społecznym, ekonomicznym i kulturowym
10	Powstanie bloku wschodniego	• wymienia państwa wchodzące w skład bloku wschodniego; • omawia migracje w Europie Środkowej i Wschodniej po II wojnie światowej; • przedstawia zmiany struktury narodowościowej Polski w konsekwencji II wojny światowej oraz powojennych zmian

		granic i migracji; • prezentuje środki i etapy zniewolenia państw bloku wschodniego przez Sowietów; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>żelazna kurtyna, repatriacja, reemigracja, finlandyzacja, sowietyzacja, blok wschodni, Kominform, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG), taktyka salami, Apel sztokholmski</i>
11	Ustanowienie władzy komunistycznej w Polsce	• omawia, z wykorzystaniem wiedzy o państwie i jego atrybutach, problem niepodległości Polski oraz specyfikę polskiej państwowości po 1945 r.; • prezentuje politykę polskich ośrodków władzy w kraju i na emigracji po II wojnie światowej; • wyjaśnia pojęcie <i>okupacja przez przedstawiciela</i> na przykładzie modelu kontroli Polski Ludowej przez Związek Sowiecki; • charakteryzuje najważniejsze mechanizmy sowietyzacji Polski w latach 1945–1956 (terror, propaganda, gospodarka planowa, rządy monopartyjne); • charakteryzuje <i>Konstytucję PRL z 1952 r.</i>, jej określenie suwerena („lud pracujący”), a także jej charakter propagandowy i fasadowość w stosunku do realnych rządów PZPR; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>linia Curzona, Manifest PKWN, mit założycielski, proces szesnastu, referendum, tzw. referendum ludowe, demokracja ludowa, nowomowa, Rząd RP na Uchodźstwie</i>; • potrafi rozwinąć skróty: PSL (Polskie Stronnictwo Ludowe), PRL (Polska Rzeczpospolita Ludowa); • potrafi rozwinąć skróty i omówić znaczenie organów władzy, partii lub służb: KRN (Krajowa Rada Narodowa), PKWN (Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego), TRJN (Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej), PPR (Polska Partia Robotnicza), PZPR (Polska Zjednoczona Partia Robotnicza), MBP (Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego), UB (Urząd Bezpieczeństwa), MO (Milicja Obywatelska), KBW (Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego); • wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Bolesław Bierut, Władysław Gomułka, Konstanty Rokossowski, Stanisław Mikołajczyk, Leopold Okulicki, Jan Jankowski, Kazimierz Pużak
12	Druga okupacja sowiecka w Polsce – legalna opozycja i zbrojny opór	• charakteryzuje rozmaite reakcje społeczeństwa polskiego na rządy komunistów w Polsce, w tym główne formy sprzeciwu i oporu wobec komunizmu (do 1956 r.), w formie walki zbrojnej, opozycji politycznej, pracy kulturowej, zaangażowania na bezspornych polach pracy dla kraju; • w kontekstach powstańczej walki Żołnierzy Niezłomnych (Wyklętych) (rtm. Witold Pilecki, ppłk Łukasz Ciepliński, Danuta Siedzikówna „Inka”) wymienia przykłady wierności zasadom i męstwa różnych postaci wobec prześladowców; • na przykładach wskazuje zakres działań Żołnierzy Wyklętych; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>druga okupacja sowiecka, bezpieka,</i>

		<i>zbrojne podziemie antykomunistyczne (niepodległościowe), Żołnierze Niezłomni (Wyklęci);</i> • zna i potrafi rozwinąć skróty lub kryptonimy: NIE (organizacja „Niepodległość”), DSZ (Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj), „WiN” (Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”), NZW (Narodowe Zjednoczenie Wojskowe)
13	Powojenna odbudowa Europy Zachodniej i kwestia niemiecka	• wyjaśnia, jakie znaczenie miał plan Marshalla oraz czym był „cud gospodarczy” w RFN; • stosuje swoją wiedzę o związkach państw i pokrewieństwie narodów do charakterystyki początków integracji europejskiej na polu gospodarczym i politycznym (do 1957 r.) ze wskazaniem jej głównych powodów politycznych (obawa przed ekspansją sowiecką, przygotowanie się na odbiór amerykańskiej pomocy w ramach planu Marshalla); • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>4D (denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja / demonopolizacja, demokratyzacja), Bizonia, Trizonia, chrześcijańska demokracja (chadecja), plan Marshalla (Europejski Program Odbudowy), niemiecki „cud gospodarczy”, blokada Berlina, społeczna gospodarka rynkowa, Organizację Europejskiej Współpracy Gospodarczej (OEEC);</i> • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: George Marshall, Konrad Adenauer, Ludwig Erhard; • zna i potrafi rozwinąć skróty: NRD (Niemiecka Republika Demokratyczna), RFN (Republika Federalna Niemiec)
14	Początki zimnej wojny	• wyjaśnia genezę i znaczenie pojęć <i>zimna wojna</i> oraz <i>żelazna kurtyna</i>; • wyjaśnia znaczenie powstania NATO i Układu Warszawskiego; • opisuje wojnę koreańską jako ważny przejaw zimnowojennej konfrontacji mocarstw; • wyjaśnia pojęcie <i>wojna zastępcza</i>; • wie, kim był Kim Ir Sen, i omawia jego historyczną rolę; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>doktryna Trumana, doktryna (polityka) powstrzymywania, supermocarstwo, państwo satelickie, wyścig zbrojeń, dwubiegunowy układ sił, Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego, Układ Warszawski</i>; • potrafi rozwinąć skróty: NATO (<i>North Atlantic Treaty Organization</i>), Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego, Sojusz Północnoatlantycki)
15	Terror i przebudowa gospodarki w Polsce w latach 1944–1956	• przedstawia powojenną odbudowę kraju, procesy industrializacji, charakteryzuje zmiany polskiej wsi w wyniku reformy rolnej i kwestię jej kolektywizacji na wzór sowiecki; • charakteryzuje zmiany zachodzące w okresie powojennym w strukturze społeczeństwa polskiego; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Obława Augustowska, reforma rolna, kolektywizacja rolnictwa, rolnicza spółdzielnia produkcyjna, centralne planowanie, nacjonalizacja przemysłu, industrializacja, bitwa o handel, reglamentacja towarów, warstwa społeczna, kułak, współzawodnictwo pracy, stachanowiec</i>; • potrafi rozwinąć skrót PGR (Państwowe Gospodarstwo Rolne) i wyjaśnić znaczenie tego terminu

16	Polska w latach 1944–1956 – życie społeczne	• charakteryzuje najważniejsze mechanizmy sowietyzacji Polski w latach 1945–1956 (propaganda); • potrafi rozwinąć skróty: ZHP (Związek Harcerstwa Polskiego), ZMP (Związek Młodzieży Polskiej), OH ZMP (Organizacja Harcerska ZMP), SP (Służba Polsce) i omówić znaczenie tych organizacji młodzieżowych dla komunistycznej władzy; • przedstawia zagospodarowanie Ziemi Zachodnich i Północnych i ich integrację z resztą Polski; • omawia rolę szkół, organizacji młodzieżowych i kultury w działaniach komunistycznych władz zmierzających do sowietyzacji polskiego społeczeństwa; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>propaganda, indoktrynacja, socrealizm, cenzura (Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk), Ziemia Zachodnie i Północne (tzw. Ziemia Odzyskane), szabrownicy</i>
17	Prześladowania religijne w bloku wschodnim w latach 40. i 50. XX w.	• objaśnia różne modele relacji Kościołów i innych związków wyznaniowych z państwem, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji i współczesności Rzeczypospolitej; • wyjaśnia problemy, przed którymi stanął Kościół katolicki w Polsce w związku z powojennymi zmianami granic i przesiedleniami ludności; • na przykładzie Polski omawia formy represji stosowane przez komunistyczne władze państwowe wobec Kościoła katolickiego w bloku wschodnim; • przedstawia formy represji wobec Kościoła i związków wyznaniowych w wybranych państwach bloku wschodniego; • omawia postawę prymasa Stefana Wyszyńskiego (<i>Non possumus!</i>, internowanie w latach 1953–1956) jako przykład wierności zasadom i męstwa wobec prześladowców; • charakteryzuje główne formy oporu polskiego społeczeństwa wobec państwowej ateizacji (do 1956 r.); • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: prymas Stefan Wyszyński, prymas József Mindszenty, bp Antoni Baraniak, bp Czesław Kaczmarek; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>ateizacja, Kościół, związek wyznaniowy, konkordat, Stolica Apostolska, proces kurii krakowskiej, „księża patrioci”</i>
18	Azja po II wojnie światowej	• charakteryzuje znaczenie przejścia władzy w Chinach przez komunistów w 1949 r. oraz system rządów Mao Zedonga (największe ludobójstwo po 1945 r., w czasie wielkiego skoku, prześladowanie religii); • wyjaśnia znaczenie powstania państwa Izrael dla sytuacji na Bliskim Wschodzie i dla polityki międzynarodowej; • omawia podstawowe zasady syjonizmu; • charakteryzuje genezę i zasady islamizmu; • wyjaśnia pojęcie <i>dekolonizacja</i> oraz wskazuje jej główne etapy i konsekwencje; • przedstawia główne czynniki determinujące powojenną historię Japonii, Chin, Indii, Pakistanu i Izraela;

		• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>demilitaryzacja, decentralizacja, Międzynarodowy Trybunał Wojskowy dla Dalekiego Wschodu; wielki skok, bierny opór, syjonizm, islamizm, konflikt bliskowschodni, dekolonizacja</i>; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Mahatma Gandhi, Chiang Kai-shek, Mao Zedong
	POWTÓRZENIE	
Lekcja	Temat	Wymagania. Uczeń:
19	Destalinizacja w bloku wschodnim	• charakteryzuje opór społeczeństw Europy Środkowej wobec komunizmu na przykładzie powstania antykomunistycznego w Berlinie (NRD, 1953 r.) oraz wydarzeń w Pilźnie (Czechosłowacja, 1953 r.); • charakteryzuje proces destalinizacji i wskazuje jego ograniczenia (na podstawie głównych tez tzw. tajnego referatu Chruszczowa z 1956 r.); • wyjaśnia znaczenie ucieczki Józefa Światły i audycji radiowej <i>Za kulisami bezpieki i partii</i> dla procesu destalinizacji w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>powstanie czerwcowe (berlińskie), destalinizacja, odwilż, tajny referat Chruszczowa, kult jednostki</i>; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Nikita Chruszczow, Józef Światło; • zna i potrafi rozwinąć skróty: MSW (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych), SB (Służba Bezpieczeństwa)
20	Rok 1956 w Polsce i na Węgrzech	• charakteryzuje opór społeczeństw Europy Środkowej wobec komunizmu na przykładzie powstań antykomunistycznych w Poznaniu i na Węgrzech (1956 r.); • wyjaśnia, na czym polegał przełom 1956 r. w Polsce i wskazuje jego najważniejsze etapy (poznański Czerwiec, powrót Gomułki do władzy); • porównuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń w Pilźnie i Berlinie w 1953 r. oraz w Poznaniu i na Węgrzech w 1956 r.; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Insurekcja Poznańska (Powstanie Poznańskie, Poznański Czerwiec), puławianie, natolińczycy, Polski Październik, „polska droga do socjalizmu”, odwilż popaździernikowa, „socjalizm z ludzką twarzą”, powstanie węgierskie, głosowanie bez skreśleń</i>; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Edward Ochab, Józef Cyrankiewicz, Władysław Gomułka, Imre Nagy, János Kádár
21	Konfrontacja milenijna – państwo i Kościół w Polsce na przełomie lat 50. i 60. XX w.	• wyjaśnia, na czym polegał przełom 1956 roku w Polsce, w tym wskazuje jego najważniejsze etapy (Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego, uwolnienie prymasa Stefana Wyszyńskiego); • wyjaśnia znaczenie ideowo-moralne duszpasterskiego programu prymasa Stefana Wyszyńskiego (Jasnogórskie Śluby Narodu, Wielka Nowenna, obchody milenijne); • charakteryzuje sposoby walki reżimu PRL z Kościołem w latach 60.; • wskazuje zasługi Kościoła dla integracji Ziemi Zachodnich i Północnych z resztą Polski; • zna treść i omawia znaczenie listu biskupów polskich do biskupów niemieckich;

		• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego, Wielka Nowenna, Milenium Chrztu Polski, Tysiąclecie Państwa Polskiego, list biskupów polskich do biskupów niemieckich, konflikt (konfrontacja) milenijna, akcja dekrucyfikacyjna, inwigilacja, Koło Poselskie „Znak”, Klub Inteligencji Katolickiej;</i> • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: prymas Stefan Wyszyński, abp Karol Wojtyła
22	Świat w okresie zimnowojennej rywalizacji lat 50. i 60. XX w.	• wskazuje główne etapy i konsekwencje procesu dekolonizacji; • opisuje główne pola zimnowojennej konfrontacji mocarstw w latach 1956–1970 (Niemcy / Berlin, Kuba, Wietnam); • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>dekolonizacja, wojna zastępcza, II kryzys berliński, kryzys kubański, samostanowienie narodów, Vietcong;</i> • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: John F. Kennedy, Fidel Castro, Charles de Gaulle, Ho Chi Minh; • zna i potrafi rozwinąć skrót DRW (Demokratyczna Republika Wietnamu)
23	Bliski Wschód i Chiny w latach 50. i 60. XX w.	• zna najważniejsze etapy wojen bliskowschodnich, ze szczególnym uwzględnieniem wojny sześciodniowej z 1967 r.; • charakteryzuje przyczyny i przejawy antagonizmu sowiecko-chińskiego; • przedstawia cele i przebieg „rewolucji kulturalnej” w Chinach; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>panarabizm, konflikt sueski, konflikt nad Ussuri, „rewolucja kulturalna” (w Chinach), maoizm, hunwejbini;</i> • wie, kim były wskazane postacie, i omawia ich historyczną rolę: Gamal Abdel Naser, Jasir Arafat, Dalajlama XIV; • zna i potrafi rozwinąć skrót OWP (Organizacja Wyzwolenia Palestyny);
24	Ku zjednoczonej Europie (Zachodniej)	• stosuje swoją wiedzę o związkach państw i pokrewieństwie narodów do charakterystyki początków integracji europejskiej na polu gospodarczym i politycznym ze wskazaniem jej głównych powodów ideowych (chrześcijański światopogląd „Ojców Założycieli”), kulturowych (bliskość narodów europejskich) oraz politycznych (obawa przed ekspansją sowiecką, rozwiązanie „problemu niemieckiego” przez integrację gospodarki RFN z innymi gospodarkami zachodnimi); • przedstawia okoliczności zawarcia i główne zasady traktatów rzymskich z 1957 r.; • charakteryzuje funkcjonowanie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej; • charakteryzuje zmiany w sposobie życia w krajach zachodnich wynikające z rozwoju technologii oraz wzrostu zamożności społeczeństw; • charakteryzuje zasady społecznej gospodarki rynkowej oraz państwa dobrobytu, przedstawia ich przykłady w odniesieniu do świata początku lat 60. XX w. • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>koncepcja federacyjna integracji europejskiej, koncepcja konfederacyjna integracji europejskiej, koncepcja funkcjonalistyczna integracji europejskiej, Europa ojczyzn, Europa regionów, plan Schumana, traktaty rzymskie,</i>

		<i>państwo opiekuńcze (państwo dobrobytu), społeczna gospodarka rynkowa, socjaldemokracja, Rada Europy, Wspólnoty Europejskie;</i> • zna i potrafi rozwinąć skróty nazw organizacji i instytucji oraz omówić ich rolę w procesie integracji europejskiej: EWWiS (Europejska Wspólnota Węgla i Stali), ETPC (Europejski Trybunał Praw Człowieka), EWG (Europejska Wspólnota Gospodarcza), Euratom (Europejska Wspólnota Energii Atomowej), RWPG (Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej); • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Robert Schuman, Jean Monnet, Paul-Henri Spaak, Konrad Adenauer;
25	Zmiany społeczne i kulturowe na Zachodzie w latach 50. i 60. XX w.	• charakteryzuje zmiany w sposobie życia w krajach zachodnich wynikające z rozwoju technologii i mediów (telewizja), wzrostu zamożności społeczeństw oraz dorastania pokolenia powojennego; przedstawia ich odpowiedniki w krajach bloku sowieckiego; • wyjaśnia zjawisko kultury masowej i powstawanie w niej osobnego nurtu kultury młodzieżowej; • charakteryzuje przemiany społeczno-obyczajowe określane jako „rewolucja 1968 r.” (m.in. rewolta studencka, rewolucja seksualna) oraz ich intelektualne inspiracje (neomarksizm, nowa lewica); • charakteryzuje idee i ruchy pacyfistyczne; • wskazuje różnicę między ekologią a ekologizmem; • wyjaśnia pojęcie <i>rewolucja kulturalna</i>, wskazując na jej różne konteksty znaczeniowe (jaka jest różnica między chińską „rewolucją kulturalną” a tą na Zachodzie); • porównuje protesty młodzieżowe i ich pacyfikację w Paryżu i Meksyku (1968 r.); • wyjaśnia, dlaczego część skrajnie lewicowych (lewackich) środowisk młodzieżowych podjęła działalność terrorystyczną; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>kultura masowa, komercjalizacja kultury, konsumpcja, kultura młodzieżowa, kontrkultura, rewolucja seksualna, neomarksizm, nowa lewica, pacyfizm, ekologizm, feminizm, Maj 1968, Woodstock, hipisi, społeczeństwo konsumpcyjne;</i>
26	Religia – Kościół – państwo	• charakteryzuje sposoby walki reżimu PRL z Kościołem w latach 60. (w tym spychanie ludzi wierzących do statusu obywateli drugiej kategorii); • objaśnia różne modele relacji Kościołów i innych związków wyznaniowych z państwem, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji i współczesności Rzeczypospolitej; • wyjaśnia, na czym polegały przemiany w Kościele zainicjowane na soborze watykańskim II i w czasie tzw. reform posoborowych, ze szczególnym uwzględnieniem nauczania o relacjach Kościoła i świata; • wyjaśnia, na czym polegała komunistyczna polityka „rozdzielenia Kościoła od państwa”, z wykorzystaniem swojej wiedzy o różnych modelach relacji między związkami wyznaniowymi a państwem;

		• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>państwo teokratyczne, państwo wyznaniowe, państwo ateistyczne, rozdział Kościoła od państwa, neutralność światopoglądowa państwa, państwo świeckie (laickie), państwo ateistyczne, laicyzm, laicyzacja, sekularyzm, indyferentyzm, sobór powszechny, aggiornamento, ekumenizm, Urząd do spraw Wyznań, Departament IV MSW, „obywatel drugiej kategorii”</i>
27	Rok 1968 w Polsce i Czechosłowacji	• charakteryzuje przebieg tzw. wydarzeń 1968 r. w Polsce i ich różne konteksty (walka frakcyjna w PZPR z użyciem propagandy antysemickiej, wolnościowe dążenia narodu polskiego); • wyjaśnia, czym była Praska Wiosna 1968 r. i interwencja wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji; • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>doktryna Breżniewa</i>; • porównuje protesty młodzieży w Polsce, Francji i Meksyku w 1968 r.; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>„Ślązacy”, „partyzanci”, „komandosi”, Marzec 1968, nagonka antysyjonistyczna, emigracja pomarcowa, list otwarty, List 34, „aktyw robotniczy”, Praska Wiosna, interwencja, koncepcja „ograniczonej suwerenności”, samospalenie</i>; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Jacek Kuroń, Karol Modzelewski, Władysław Gomułka, Edward Gierek, Mieczysław Moczar, Leszek Kołakowski, Adam Michnik, Henryk Szlajfer, Alexander Dubček, Gustáv Husák, Leonid Breżniew; • wyjaśnia znaczenie haseł <i>„Studenci do nauki, literaci do pióra!”</i>, <i>„Precz z syjonizmem!”</i>, <i>„Syjoniści do Izraela!”</i>; • zna i potrafi rozwinąć skróty oraz omówić rolę formacji milicyjnych: ZOMO (Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej), ORMO (Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej)
28	Schyłek rządów Gomułki i Grudzień 1970	• omawia znaczenie nomenklatury w funkcjonowaniu systemu polityczno-społeczno-gospodarczego PRL; • charakteryzuje przynależność do partii komunistycznej jako główną ścieżkę kariery zawodowej i dobrobytu materialnego oraz jeden z mechanizmów sowyetyzacji Polski; • wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie Ostpolitik kanclerza Willy’ego Brandta; • wyjaśnia znaczenie tzw. kwestii polskiej granicy zachodniej (do 1970 r.); • charakteryzuje przebieg Grudnia 1970 r. i jego polityczne skutki (odejście Władysława Gomułki z funkcji szefa partii); • przedstawia, jak doszło do usunięcia Władysława Gomułki ze stanowiska I sekretarza KC PZPR; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>nomenklatura, mała stabilizacja, gospodarka niedoboru, „regulacja” cen, Czarny Czwartek, Grudzień 1970, ścieżki zdrowia, komitet strajkowy, postulaty strajkowe, porozumienie strajkujących z władzami</i>; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczne rolę: Willy Brandt, Zbigniew Godlewski („Janek Wiśniewski”), Stanisław Kociotek, Edward Gierek

Klasa 2

Lekcja	Temat	Wymagania ² . Uczeń:
1	Sytuacja na świecie w latach 70. XX w.	• omawia przyczyny, przebieg i konsekwencje interwencji amerykańskiej w Wietnamie; • przedstawia reakcje społeczeństwa amerykańskiego na interwencję wojskową w Wietnamie; • omawia przebieg i skutki rewolucji islamskiej w Iranie; • charakteryzuje przyczyny i skutki osłabienia pozycji Stanów Zjednoczonych na świecie w latach 70. XX w. (porażka USA w Wietnamie, afera Watergate, kryzys energetyczny); • charakteryzuje i ocenia konsekwencje wzrostu wpływów komunistycznych na świecie w latach 70. XX w. (w tym ludobójczą politykę Czerwonych Khmerów w Kambodży); • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>doktryna powstrzymywania, efekt domina w Azji Południowo-Wschodniej, afera Watergate, Czerwoni Khmerzy, ajatollah, rewolucja islamska, kryzys naftowy, embargo, wojna zastępcza, Vietcong</i>; • wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Pol Pot, Ho Chi Minh, Ruhollah Chomejni
2	Wzrost wpływów ZSRS w Azji, Afryce i Ameryce Łacińskiej	• charakteryzuje konsekwencje wzrostu wpływów komunistycznych na świecie w latach 70. XX w.; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>doradcy wojskowi; wojna somalijsko-etiopska, Sandinowski Front Wyzwolenia Narodowego, wojna domowa w Angoli, mudżahedini, Ludowy Ruch Wyzwolenia Angoli, Pathet Lao</i>; • wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Leonid Breżniew, Salvador Allende, Augusto Pinochet
3	Polityka odprężenia	• wyjaśnia, na czym polegała polityka odprężenia (<i>détente</i>) w relacjach międzynarodowych w połowie lat 70. XX w.; • wyjaśnia, jakie znaczenie dla pokoju i odprężenia na świecie miały postanowienia Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (Helsinki, 1975 r.); • charakteryzuje treść tzw. pięciu koszyków konferencji helsińskiej; • omawia okoliczności zawarcia porozumienia z Camp David z 1978 r. i ocenia jego znaczenie; • wyjaśnia przełomowe znaczenie normalizacji stosunków USA–ChRL na początku lat 70. XX w.; • zna i wyjaśnia pojęcie <i>dyplomacja pingpongowa</i>; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Richard Nixon, Henry Kissinger, Jimmy Carter, Ronald Reagan, Zbigniew Brzeziński, Muhammad Anwar as-Sadat; • rozwija skróty: KBWE, OBWE i wie, czym zajmowały / zajmują się te

² Wymagania uwzględniają wiedzę i umiejętności wyniesione przez ucznia ze szkoły podstawowej oraz wynikające z treści poszczególnych tematów (lekcji) podręcznika: I. Modzelewska-Rysak i in., *Historia i teraźniejszość. Podręcznik. Liceum i technikum. Część 2*, WSiP, Warszawa 2023.

		organizacje
4	Państwa niemieckie – współlistnienie i stosunek do nazistowskiego dziedzictwa	• charakteryzuje rozliczenie się Niemiec z dziedzictwem rządów nazistowskich (przykłady pozytywne i negatywne: działalność Centrali Badania Zbrodni Narodowosocjalistycznych w Ludwigsburgu, kariera Heinza Reinefartha, sprawa reparacji wojennych i restytucji dzieł sztuki zagrabionych w Polsce); • omawia przyczyny i skutki niepociągnięcia do odpowiedzialności karnej wielu niemieckich zbrodniarzy wojennych oraz ocenia skutki takiego stanu rzeczy; • analizuje, z czego mogły wynikać różnice w standardzie życia społeczeństw NRD i PRL, mimo że oba kraje znajdowały się w sferze wpływów ZSRS; • wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Willy Brandt, Erich Honecker; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>restytucja</i>, <i>rewindykacja</i>, <i>Stasi</i>, <i>doktryna Hallsteina</i>, <i>Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich</i>
5	Polityka wschodnia Stolicy Apostolskiej	• wyjaśnia charakter wspólnot religijnych, ich odmienności związane z treścią wiary, kultem, nauczaniem moralnym i organizacją; • omawia dokonania papieża Pawła VI i Jana Pawła II na rzecz pokoju na świecie; • porównuje założenia polityki wschodniej papieża Pawła VI i Jana Pawła II, omawia podobieństwa i różnice; • ocenia wkład papieża Jana Pawła II w walkę o ochronę praw człowieka i zmianę ustroju w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>dyplomacja papieska</i>, <i>Stolica Apostolska</i>, <i>Sekretariat Stanu Stolicy Apostolskiej</i>, <i>pontyfikat</i>; • przedstawia rolę prymasa Stefana Wyszyńskiego dziejach Kościoła katolickiego w Europie Środkowej i Wschodniej; • wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Jan XXIII, Paweł VI, Jan Paweł I, Jan Paweł II
6	Chiny i „państwowy kapitalizm”	• omawia realizację doktryny „jeden kraj, dwa systemy” w ChRL; • charakteryzuje wystąpienia studenckie w Chinach w drugiej połowie lat 80. XX w.; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>socjalizm o chińskiej specyfice</i>, <i>kapitalizm państwowy</i>, <i>dekolektywizacja</i>
7	Neoliberalizm i nowa prawica	• na przykładzie państw zachodnich charakteryzuje różnice programowe rządów socjaldemokratycznych, chadeckich, konserwatywnych i liberalnych w dziedzinie polityki społecznej, gospodarczej i systemu wartości; • charakteryzuje zmiany w programach zachodnich partii politycznych w latach 70. i 80. XX w. oraz wzrost popularności programów wolnorynkowych i konserwatywno-liberalnych (nowa prawica, neoliberalizm); • wyjaśnia znaczenie zwycięstwa wyborczego Margaret Thatcher w Wielkiej Brytanii (1979 r.) i Ronalda Reagana w Stanach Zjednoczonych (1980 r.) dla polityki wewnętrznej i międzynarodowej tych państw; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>państwo opiekuńcze</i>, <i>thatcheryzm</i>, <i>reaganomika</i>, <i>neoliberalizm</i>, <i>nowa prawica</i>, <i>konserwatyzm</i>, <i>keynesizm (interwencjonizm państwowy)</i>, <i>związek zawodowy</i>, <i>stagflacja</i>

8	Polska Rzeczpospolita Ludowa w czasach Edwarda Gierka (1971–1976)	• omawia okoliczności objęcia władzy przez Edwarda Gierka; • omawia rzeczywiste cele reformy administracyjnej z 1975 r.; • wyjaśnia, na czym polegała „propaganda sukcesu” w czasach Gierka; • wskazuje i omawia elementy polityki prowadzonej przez ekipę Gierka, które miały zapewnić rządzącym poparcie społeczne; • omawia zmiany wprowadzone w <i>Konstytucji PRL</i> w 1976 r. i wyjaśnia przyczyny protestów społecznych związanych z wprowadzeniem tych zmian; • charakteryzuje specyfikę rządów Edwarda Gierka (dobrobyt na kredyt, uległość wobec ZSRS); • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Piotr Jaroszewicz, Richard Nixon, Jimmy Carter, Leonid Breżniew; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>plan 5-letni (1971–1976)</i>, <i>plenium</i>, <i>Komitet Centralny</i>, <i>Biuro Polityczne</i>, „<i>propaganda sukcesu</i>”, <i>sklepy komercyjne</i>, <i>maluch (samochód)</i>, <i>czyn partyjny</i>, „<i>półkownik</i>”
9	Kryzys gospodarczy i społeczny w Polsce w drugiej połowie lat 70. XX w.	• charakteryzuje standard życia społeczeństwa polskiego w warunkach gospodarki niedoboru, posługuje się przykładami; • ocenia skutki wystąpień robotniczych z 1976 r.; • omawia nastroje społeczne towarzyszące wystąpieniom robotniczym w 1976 r.; • charakteryzuje represje zastosowane przez władze w reakcji na wystąpienia społeczne w 1976 r.; • porównuje reakcję władz (w tym zastosowane represje) na wystąpienia społeczne w 1970 i 1976 r.; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>pułapka zadłużenia</i>, „<i>manewr gospodarczy</i>”, <i>Czerwiec 1976</i>, „<i>ścieżka zdrowia</i>”, <i>ZOMO</i>, <i>reglamentacja towarów</i>, <i>kartki żywnościowe</i>
10	Opozycja demokratyczna w Polsce 1976–1980	• przedstawia kształtowanie się opozycji demokratycznej w Polsce po protestach robotniczych w 1976 r.; • charakteryzuje główne formy działania opozycji demokratycznej w Polsce w latach 70. XX w.; • omawia wsparcie udzielane opozycji demokratycznej przez Kościół katolicki; • omawia reakcje władz na działalność opozycji demokratycznej; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>opozycja</i>, <i>opozycja demokratyczna</i>, <i>list otwarty</i>, <i>drugi obieg</i>, <i>bibuła</i>, <i>latający uniwersytet</i>, <i>tajny współpracownik</i>; • charakteryzuje rolę różnych organizacji opozycyjnych i rozwija skróty ich nazw: <i>Komitet Obrony Robotników / Komitet Samoobrony Społecznej KOR</i>, <i>Studenckie Komitety Solidarności (SKS)</i>, <i>Wolne Związki Zawodowe (WZZ)</i>, <i>Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO)</i>, <i>Konfederacja Polski Niepodległej (KPN)</i>, <i>Towarzystwo Kursów Naukowych (TKN)</i>
Lekcja	Temat	Wymagania. Uczeń:
11	Powstanie Solidarności	• charakteryzuje sytuację gospodarczą w Polsce w 1980 r.; • przedstawia postulaty strajkujących robotników z lipca i sierpnia 1980 r.; • wyjaśnia, na czym polegała różnica między strajkami z sierpnia 1980 r. a wcześniejszymi wystąpieniami robotników;

		• przedstawia konsekwencje zawarcia porozumień sierpniowych; • zna i wyjaśnia pojęcia: „przerwy w pracy”, <i>Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, porozumienia sierpniowe, Niezależne Zrzeszenie Studentów, karnawał „Solidarności”</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Anna Walentynowicz, Bogdan Borusewicz, Lech Wałęsa, Andrzej Gwiazda, Bogdan Lis, Bronisław Geremek, Tadeusz Mazowiecki, Jan Olszewski, Władysław Siła-Nowicki, Lech Kaczyński, Marian Jurek, Mieczysław Jagielski
12	Stan wojenny w Polsce i jego następstwa	• przedstawia stosunek PZPR do „Solidarności”; • wymienia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego; • wymienia ograniczenia nałożone na obywateli w czasie stanu wojennego; • charakteryzuje formy oporu społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; • omawia działania różnych środowisk (Kościół, zagranica) po wprowadzeniu stanu wojennego; • przedstawia represje władz wobec społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>prowokacja bydgoska, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego, Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego, internowanie, Tymczasowa Komisja Koordynacyjna, godzina milicyjna, pacyfikacja kopalni „Wujek”, „Solidarność Walcząca”</i>; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: płk Ryszard Kukliński, gen. Czesław Kiszczak, gen. Wojciech Jaruzelski, Jan Dobraczyński, Jerzy Popiełuszko, Józef kard. Glemp, Władysław Frasyniuk, Kornel Morawiecki
13	Kryzys w ZSRS i państwach bloku wschodniego	• wyjaśnia przyczyny wyścigu zbrojeń na początku lat 80. XX w.; • charakteryzuje kryzys gospodarczy w ZSRS i krajach Bloku Wschodniego i wyjaśnia jego przyczyny; • charakteryzuje kryzys społeczny w ZSRS i krajach bloku wschodniego; • przedstawia postawy społeczeństw państw komunistycznych wobec władzy; • wymienia przykładowe organizacje opozycyjne w krajach bloku wschodniego; • zna i wyjaśnia pojęcia: „<i>imperium zła</i>”, „<i>gwiazdne wojny</i>”, <i>bumelant, dysydent, amnestia, azyl polityczny, indoktrynacja, Karta 77, Konfederacja Polski Niepodległej</i>; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Aleksander Sołżenicyn, Andriej Sacharow, Jurij Andropow, Konstantin Czernienko
14	Pierestrojka w ZSRS i jej konsekwencje w krajach bloku wschodniego	• wyjaśnia, na czym polegały reformy wewnętrzne wprowadzane przez Michaiła Gorbaczowa; • ocenia efekty reform wewnętrznych wprowadzonych przez Michaiła Gorbaczowa; • przedstawia konsekwencje katastrofy elektrowni atomowej w Czarnobylu; • przedstawia wpływ reform w ZSRS na sytuację w krajach bloku wschodniego; • charakteryzuje politykę zagraniczną Michaiła Gorbaczowa;

		• wyjaśnia wpływ rządów Michaiła Gorbaczowa na pozycję ZSRS w świecie; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>perestrojka, głasnost', uwłaszczenie nomenklatury</i> • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Michaił Gorbaczow, Ronald Reagan, George Bush, Mieczysław F. Rakowski
15	Przełomowy rok 1989	• przedstawia problemy gospodarcze Polski w drugiej połowie lat 80. XX w.; • charakteryzuje próby przezwyciężenia trudności gospodarczych podejmowane przez władze; • przedstawia genezę Okrągłego Stołu; • wymienia postanowienia Okrągłego Stołu; • przedstawia reakcje społeczeństwa na postanowienia Okrągłego Stołu; • charakteryzuje przemiany ustrojowe w Polsce po obradach Okrągłego Stołu; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Okrągły Stół, pluralizm, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, wybory kontraktowe, Komitet Obywatelski, gruba kreska, desygnacja, Obywatelski Klub Parlamentarny</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Alfred Miodowicz, Tadeusz Mazowiecki, Lech Wałęsa, Wojciech Jaruzelski
16	Jesień Narodów w Europie Środkowo-Wschodniej i rozpad ZSRS	• wyjaśnia przyczyny wzrostu pozycji opozycji w krajach bloku wschodniego; • przedstawia proces przejmowania władzy przez opozycję w Czechosłowacji, na Węgrzech i w Bułgarii; • przedstawia proces obalenia Nicolae Ceaușescu w Rumunii; • charakteryzuje proces jednoczenia Niemiec; • omawia przyczyny rozpadu ZSRS i Jugosławii; • przedstawia proces rozpadu ZSRS i Jugosławii; • omawia genezę powstania Wspólnoty Niepodległych Państw; • porównuje procesy przemian ustrojowych w ZSRS i krajach bloku wschodniego; • wyjaśnia, dlaczego procesy przemian ustrojowych w krajach bloku wschodniego zostały określone jako Jesień Narodów; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Karta 77, aksamitna rewolucja, Fidesz, Trójkątny Stół, Okrągły Stół, pucz, czystki etniczne, Jesień Narodów (Ludów), Wspólnota Niepodległych Państw</i> • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Václav Havel, Nicolae Ceaușescu, Borys Jelcyn, Erich Honecker, Helmut Kohl, Giennadij Janajew
17	Transformacja gospodarczo-ustrojowa 1989–1990	• wymienia problemy gospodarcze Polski na początku lat 90. XX w.; • wyjaśnia, które problemy wynikały z polityki gospodarczej władz komunistycznych; • przedstawia założenia planu Balcerowicza; • omawia społeczne skutki realizacji planu Balcerowicza; • charakteryzuje proces prywatyzacji i reprivatyzacji; • przedstawia przyczyny i przebieg wyborów prezydenckich w 1990 r.;

		• przedstawia proces dekomunizacji; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>plan Balcerowicza, dekomunizacja, transformacja, bezrobocie strukturalne, hiperinflacja, prywatyzacja, reprivatyzacja, kuroniówka</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Leszek Balcerowicz, Jacek Kuroń, Jarosław Kaczyński, Stanisław Tymiński
18	Ku społeczeństwu obywatelskiemu	• zna definicję społeczeństwa obywatelskiego; • omawia czynniki, które wpływają na rozwój społeczeństwa obywatelskiego; • wyjaśnia, dlaczego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego ważne są kapitał społeczny i zaufanie społeczne; • wymienia formy aktywności społecznej; • charakteryzuje organizacje pozarządowe; • porównuje różne typy organizacji pozarządowych; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>socjetyzm obywatelski, kapitał społeczny, zaufanie społeczne, referendum, obywatelskie nieposłuszeństwo, organizacje pozarządowe, stowarzyszenie, fundacja, wolontariat, organizacje pożytku publicznego</i>
19	Sprawiedliwość jako moralny fundament ładu społecznego	• zna definicje demokratycznego państwa prawa i sprawiedliwości społecznej; • wymienia różne możliwości rozumienia pojęcia <i>sprawiedliwość</i>; • wymienia różne typy sprawiedliwości; • wyjaśnia różnice pomiędzy różnymi typami sprawiedliwości; • charakteryzuje rolę sprawiedliwości społecznej w funkcjonowaniu państwa i społeczeństwa; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>demokratyczne państwo prawa, sprawiedliwość społeczna, sprawiedliwość rozdzielcza, sprawiedliwość wyrównawcza</i>
Lekcja	Temat	Wymagania. Uczeń:
20	Nowy ład światowy	• wymienia koncepcje świata w końcu XX w. i ich autorów; • wskazuje różnice pomiędzy koncepcjami świata w końcu XX w.; • przedstawia rolę Stanów Zjednoczonych w utrzymaniu ładu na świecie w końcu XX w.; • charakteryzuje proces globalizacji; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>koniec historii, zderzenie cywilizacji, Pustynna Burza, globalizacja, globalna wioska</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Francis Fukuyama, Samuel Huntington, Zbigniew Brzeziński, Michaił Gorbaczow, George Bush, Saddam Husajn
21	Blaski i cienie zmian na świecie na przełomie tysiącleci	• wymienia najważniejsze konflikty zbrojne na przełomie XX i XXI w. i wyjaśnia ich przyczyny; • wyjaśnia przyczyny konfliktów religijnych na świecie na przełomie XX i XXI w.; • charakteryzuje sytuację w Afryce na przełomie XX i XXI w.; • wyjaśnia przyczyny konfliktu w Rwandzie; • przedstawia proces upadku apartheidu w RPA; • wyjaśnia przyczyny podziału świata na globalną Północ i globalne Południe; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>apartheid, bantustany, konflikt Północ–</i>

		<i>Południe,</i> • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Nelson Mandela, Frederik de Klerk
22	Integracja europejska	• wymienia dokumenty tworzące Unię Europejską i ich najważniejsze postanowienia; • wymienia kryteria przyjmowania nowych państw do Unii Europejskiej i państwa, które do niej wstąpiły; • wymienia płaszczyzny współpracy między krajami Unii Europejskiej i przedstawia zakres tej współpracy; • wyjaśnia znaczenie strefy Schengen i strefy euro; • przedstawia współpracę Unii Europejskiej z Norwegią i Szwajcarią oraz wyjaśnia stosunek tych państw do Unii Europejskiej; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Jednolity Akt Europejski, traktat z Maastricht, Unia Europejska, kryteria kopenhaskie, traktat nicejski, traktat lizboński, strefa Schengen, strefa euro</i>
23	Polska droga do demokracji 1991–2005	• wymienia najważniejsze partie i ruchy polityczne w Polsce po 1990 r.; • wyjaśnia przyczyny zmian na polskiej scenie politycznej po 1990 r.; • wyjaśnia przyczyny zmian rządów po 1990 r.; • przedstawia zmiany ustrojowe, które wprowadziła Mała Konstytucja; • charakteryzuje reformy rządu Jerzego Buzka; • przedstawia stosunki wyznaniowe w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>recesja, Sojusz Lewicy Demokratycznej, Unia Demokratyczna, lustracja, Bezpartyjny Blok Wspierania Reform, Mała Konstytucja, konkordat, próg wyborczy;</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Jan K. Bielecki, Aleksander Kwaśniewski, Leszek Miller, Jan Olszewski, Antoni Macierewicz, Hanna Suchocka, Jerzy Buzek
24	III Rzeczpospolita – konstytucyjne zasady ustrojowe	• wymienia i wyjaśnia zasady ustrojowe zawarte w konstytucji polskiej; • wymienia i wyjaśnia, na czym polegają prawa i obowiązki obywatela zawarte w konstytucji; • wymienia organy władzy ustawodawczej i ich przykładowe kompetencje; • wymienia organy władzy wykonawczej i ich podstawowe kompetencje; • wyjaśnia wzajemne zależności między organami władzy wykonawczej i ustawodawczej; • charakteryzuje etapy procesu legislacyjnego; • przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce; • wymienia przykładowe zasady sądownictwa w Polsce; • wymienia przykładowe uprawnienia Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>preambuła, zasada demokratycznego państwa prawa, zasada suwerenności narodu, zasada pluralizmu politycznego, zasada trójpodziału władzy, proces legislacyjny, konstruktywne votum nieufności, Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu, zasada niezawisłości sędziów</i>
25	Rzeczpospolita samorządna	• wyjaśnia podstawy prawne i zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego;

		• wymienia organy władzy jednostek samorządu terytorialnego i sposób ich powoływania; • przedstawia przykładowe kompetencje organów jednostek samorządu terytorialnego; • przedstawia źródła finansowania jednostek samorządu terytorialnego; • wyjaśnia, na jakie zadania jednostki samorządu terytorialnego mogą mieć różne źródła finansowania; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>samorząd terytorialny, decentralizacja, zasada pomocniczości, subwencja, dotacja, domniemanie kompetencji, zadania własne, zadania zlecone, gmina, powiat, burmistrz, starosta, wójt, marszałek sejmiku wojewódzkiego</i>
26	System prawny współczesnej Polski	• rozumie podstawowe terminy związane z naukami prawnymi; • wyjaśnia różnice pomiędzy prawem naturalnym a prawem stanowionym; • charakteryzuje podmioty i zakres spraw, które obejmuje prawo cywilne; • przedstawia sprawy pomiędzy członkami rodziny, które są regulowane prawem rodzinnym; • charakteryzuje relacje między organami władzy albo organami władzy a obywatelami, które reguluje prawo administracyjne; • omawia najważniejsze zapisy prawa karnego; • wyjaśnia różnicę między wykroczeniem, występkiem i zbrodnią; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>norma prawna, osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, własność, służebność, hipoteka, przysposobienie, obowiązek alimentacyjny, odwołanie, wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, wykroczenie, występki, zbrodnia, odpowiedzialność karna</i>
27	Prawa człowieka oraz ich ochrona w Polsce i na świecie	• definiuje prawa człowieka, omawiając ich cechy; • charakteryzuje trzy generacje praw człowieka; • przedstawia proces kształtowania się praw człowieka; • wymienia dokumenty chroniące prawa człowieka na świecie i w Europie; • wymienia polskie dokumenty, w których zawarte są prawa człowieka; • wymienia organy ONZ zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; • wymienia europejskie instytucje zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; • wymienia polskie instytucje zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; • wyjaśnia, które prawa człowieka i w jakich okolicznościach mogą być ograniczone; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>prawa człowieka, trzy generacje praw człowieka, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Rada Praw Człowieka, Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, Międzynarodowy Trybunał Karny, Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejski Trybunał Praw Człowieka, Rzecznik Praw Obywatelskich;</i> • wie, kim była Eleanor Roosevelt, oraz przedstawia jej historyczną

		rolę
28	Rozliczenie dziedzictwa PRL po 1989 r.	• przedstawia działania podejmowane przez polskie władze w celu rozliczenia postępowania władz PRL-u; • wymienia sposoby upamiętnienia żołnierzy podziemia niepodległościowego i osób represjonowanych w okresie PRL-u; • wyjaśnia problemy związane z przeprowadzeniem procesu lustracji; • omawia działalność Instytutu Pamięci Narodowej; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>rehabilitacja, Instytut Pamięci Narodowej, Rzecznik Interesu Publicznego, kłamstwo lustracyjne, status osoby pokrzywdzonej</i>
29	Polska droga do NATO i Unii Europejskiej	• charakteryzuje stosunki polsko-rosyjskie w latach 90. XX w.; • charakteryzuje relacje polsko-niemieckie w latach 90. XX w.; • przedstawia aktywność Polski w rejonie Europy Środkowej w latach 90. XX w.; • omawia etapy przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej; • wyjaśnia, dlaczego Polsce zależało na członkostwie w NATO i Unii Europejskiej; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Trójkąt Weimarski, Trójkąt Wyszehradzki / Grupa Wyszehradzka, Partnerstwo dla Pokoju, traktat akcesyjny</i>
Lekcja	Temat	Wymagania. Uczeń:
30	Świat na początku XXI w.	• przedstawia pozycję Chin na początku XXI w.; • charakteryzuje sytuację w Korei Północnej na początku XXI w.; • przedstawia przyczyny i skutki Arabskiej Wiosny; • przedstawia skutki globalizacji i kryzysu finansowego z początku XXI w.; • przedstawia sposoby radzenia sobie z pandemią COVID-19; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Arabska Wiosna, COVID-19, SARS-CoV-2, pandemia</i>
31	Wojna z terroryzmem w XXI w.	• wymienia i charakteryzuje różne nurty terroryzmu w XXI w. • wymienia przykładowe zamachy terrorystyczne w XXI w. i ich konsekwencje; • omawia interwencję wojsk koalicji w Afganistanie; • omawia interwencję wojsk koalicji w Iraku; • przedstawia udział Polaków w walkach w Afganistanie i Iraku; • charakteryzuje działalność Państwa Islamskiego; • wyjaśnia związek między zamachami terrorystycznymi w Europie a wojną z terroryzmem na Bliskim Wschodzie; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>terroryzm, szariat, Al-Kaida, talibowie, Państwo Islamskie, World Trade Center</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Osama bin Laden, George W. Bush
32	Unia Europejska w XXI w.	• wymienia dokumenty unijne zawarte na początku XXI w. i ich główne założenia; • wymienia organy władzy Unii Europejskiej i ich przykładowe uprawnienia; • przedstawia koncepcje integracji Europy; • przedstawia przyczyny i skutki kryzysu migracyjnego w Unii Europejskiej; • przedstawia przyczyny i skutki wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej;

		• charakteryzuje politykę Unii Europejskiej wobec pandemii COVID-19; • wyjaśnia wpływ problemów, z którymi mierzy się Unia Europejska, na jej funkcjonowanie i pozycję w niej poszczególnych państw; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, traktat nicejski, traktat lizboński, Przewodniczący Rady Europejskiej, Wysoki Przedstawiciel Unii ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, lockdown, tarcza antykryzysowa, Stany Zjednoczone Europy, Europa Ojczyzn, „Europa wielu prędkości”</i>
33	Rosja i jej ekspansja w XXI w.	• przedstawia, w jaki sposób przywódcy Rosji dążą do wzmocnienia władzy; • przedstawia możliwości działania opozycji w Rosji; • wyjaśnia przyczyny i skutki wojny w Czeczenii; • omawia sytuację w Gruzji; • wyjaśnia, od czego zależy polityka Rosji wobec Ukrainy; • przedstawia proces aneksji Krymu; • przedstawia przyczyny i przebieg wojny w Ukrainie; • przedstawia stosunek państw europejskich do polityki rosyjskiej na Kaukazie i w Ukrainie; • charakteryzuje różne formy prowadzenia wojny przez Rosję i ich wpływ na sytuację w Europie; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>kolonia karna, Euromajdan, wojna hybrydowa, „zielone ludziki”, szantaż gazowy</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Borys Jelcyn, Władimir Putin, Dżochar Dudajew, Achmat Kadyrow, Ramzan Kadyrow, Wiktor Janukowycz, Wołodomyr Zełenski
34	Polska na początku XXI w.	• wymienia przykładowe sukcesy i porażki poszczególnych rządów na początku XXI w.; • wymienia główne założenia poszczególnych rządów w polityce wewnętrznej i zagranicznej; • wyjaśnia przyczyny zmiany rządów na początku XXI w.; • charakteryzuje polską scenę polityczną na początku XXI w.; • ocenia, jak afery, do których dochodziło za poszczególnych rządów, wpływały na ich ocenę przez społeczeństwo; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>postkomunizm, kohabitacja polityczna, dług publiczny, Platforma Obywatelska, Prawo i Sprawiedliwość, Liga Polskich Rodzin, Samoobrona, Zjednoczona Prawica, katastrofa smoleńska;</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Donald Tusk, Andrzej Lepper, Kazimierz Marcinkiewicz, Bronisław Komorowski, Andrzej Duda
35	Polonia i Polacy na świecie	• pokazuje na mapie skupiska Polaków i Polonii po II wojnie światowej; • wymienia przyczyny emigracji z Polski po II wojnie światowej; • wymienia przykładowe instytucje polskie działające na emigracji; • wyjaśnia rolę, jaką odgrywały instytucje emigracyjne po II wojnie światowej; • przedstawia znaczenie organizacji tworzonych przez Polaków na emigracji dla podtrzymywania polskości i rozwoju kultury polskiej; • charakteryzuje sytuację Polaków w ZSRS i byłych republikach radzieckich;

		• wyjaśnia, w jaki sposób rząd polski wspiera Polaków na terenie byłego ZSRS; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>depozytariusz, Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Instytut Józefa Piłsudskiego, Maisons-Laffitte, miesięcznik „Kultura”, Rozgłośnia Polska Radia Wolna Europa, Karta Polaka</i>; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Edward Raczyński, August Zaleski, Ryszard Kaczorowski, Władysław Anders, Jerzy Giedroyc, Jan Nowak Jeziorański, Andżelika Borys
36	Zmiany kulturowe w świecie końca XX w. i początku XXI w.	• wyjaśnia założenia polityki wielokulturowości; • przedstawia zalety i wady polityki wielokulturowości; • ocenia korzyści i zagrożenia płynące z polityki wielokulturowości; • wyjaśnia, jakie znaczenie ma obecnie postawa tolerancji i w czym się ona przejawia; • przedstawia znaczenie dziedzictwa kulturalnego dla współczesnej kultury; • przedstawia główne płaszczyzny współczesnych sporów światopoglądowych; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>polityka wielokulturowości, segregacja rasowa, poprawność polityczna, homofobia, dziedzictwo kulturowe, asymilacja, tolerancja, dyskryminacja</i>
37	Spółeczeństwo cyfrowe	• zna definicję społeczeństwa cyfrowego / społeczeństwa informacyjnego; • wyjaśnia przyczyny rozwoju komunikacji cyfrowej; • wyjaśnia wpływ rozwoju usług cyfrowych na gospodarkę, edukację i kulturę; • charakteryzuje korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla społeczeństwa i jednostki; • wyjaśnia, w jaki sposób można nadużywać wolności słowa w Internecie, i przedstawia działania zapobiegające temu zjawisku; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo cyfrowe, społeczeństwo informacyjne, sicioholizm, wykluczenie cyfrowe, fake newsy, dezinformacja, bańka filtrująca, netykieta</i>
38	Media jako czwarta władza	• wymienia typy komunikacji społecznej; • charakteryzuje zasady, na których opiera się komunikacja społeczna; • wymienia środki masowego przekazu; • charakteryzuje funkcje środków masowego przekazu; • wyjaśnia, dlaczego środki masowego przekazu określa się jako czwartą władzę; • wymienia prawa i obowiązki mediów oraz ich pracowników; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>komunikacja społeczna, mass media</i>
39	Nasza przyszłość	• przedstawia i ocenia dorobek Polski w końcu XX i na początku XXI w.; • przedstawia działania Polski w polityce zagranicznej; • przedstawia działania wojsk polskich w ramach NATO; • wyjaśnia przyczyny kryzysu demograficznego i przedstawia sposoby jego przezwyciężenia; • charakteryzuje działania podjęte przez Polskę w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego; • przedstawia zmiany klimatyczne zachodzące na świecie i próby ich

		zahamowania podejmowane przez państwa; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>geopolityka, kryzys demograficzny, ocieplenie klimatu, protokół z Kioto</i>

mgr Anna Górka

mgr Małgorzata Janus-Greszczuk

mgr Katarzyna Radecka